

LATVIJAS ZILĀS GOVIS

Ivans Griņevičs

Latvijas zilo lopu audzētāju asociācija

Adrese: Pļavas 11, Rembate, Ķeguma nov., Ogres raj., LV-5016, Latvija

Pirms simts gadiem Krievijas impērijas Zemkopības ministrijas „Noteikumi par vaislas lopu uzņemšanu ciltsgrāmatās” paredzēja arī pie mums zilo (sirmo) lopu izkopšanu. Pirmās Latvijas Republikas laikā zilās govīs zaudēja popularitāti, jo no Dānijas ievada daudz šķirnes lopu. 20. gadsimta 30-jos gados augstākās tīršķirnes Latvijas zilās govīs vairs nebija atrodamas un 40-to gadu sākumā, pēc Latvijas Zinātņu akadēmijas Vēstures institūta pētījumiem (Dr. habil. vest. L. Dumpe), šķirne praktiski bija izzudusi. Pēc kara, kad Latvijas teritorijā veidoja tikai Latvijas brūno govju mono šķirni, nedaudzi saglabājušies zilie īpatņi galīgi pazuda (izšķīda) brūnajos, jo notika mākslīga apsēklošana. 1972. g. lībiešu tautības dramaturgs Gunārs Priede sarakstīja lugu „Zilā”, kurā pirmoreiz padomju literatūrā tiek pieminēta „Latvijas zilā govī”. Dr. habil. biol. Modris Kreilis ar Ventpils rajona galveno veterināru Imantu Kronbergu ap šo laiku meklēja zilos lopus, abbraukājot Talsu un Ventpils rajonus, kur tos neatrada. Pēc lugas iestudēšanas Valmieras teātrī 1976. g. Valmieras rajona saimniecībā sāk atjaunoties zilās govīs. Tā kā brūnās sāka sēklot arī ar gaļas šķirnes buļļiem, *izskaldījās* īpatņi ar neparastu apmatojuma krāsu. Tos sāka saukt par „ziliem”. Tā, Valijas Peipānes ganāmpulkā (Nr. LV0488777, Rubene, Kocēnu pag.) piedzima 11 „zilās” telītes un 1988. g. 19. janvārī „zilais” bullis Lords, kuru vēlāk reģistrējot ciltsgrāmatā pārdēvēja par Zilo Valmierieti. No viņa ieguva 65 spermas devas, ar kurām apsēkloja Latvijas brūnas govīs Kurzemē. 1994. g. 15. martā S. Vilgutes ganāmpulkā „Mežgrīvas” Užavas pag. Ventpils rajonā no Zilā Valmierieša piedzima bullis Bufallo, kuru ierakstīja ciltsgrāmatā un ar viņa sasaldēto spermā apsēkloja govīs daudzos rajonos. Tā Zilā Valmierieša līnija savairojās pa visu Latviju. Līdzīgas krāsas govīs mita arī Lietuvā. Pēc Siguldas lopkopības un veterinārijas institūta pētnieka Viļņa Madžuļa ieteikuma no Lietuvas tika iegādāti Lietuvas pelēkā buļļa Ereļa sperma, ar kuru arī apsēkloja Latvijas govīs. 1996. g. 15. jūnijā Ventpils rajonā no šī buļļa un govīs Gauja piedzima zilais vaislas bullis Gaujars. Izveidojās Lietuviešu līnija. Ķeguma novadā un citur Latvijā notika dabīga lecināšana ar zilajiem dižbuļļiem Agrariusu un Dunduru. Mūsu pētījumi rāda, kā pieaugušam Latvijas zilajam bullim, piemēram, Dunduram, kautsvārs ir vairāk par 590 kg. Izstādes zilā tele Venta bija 700 kg dzīvsvārā. Enerģētiski koriģēta piena izslaukums 2002. gadā Latvijas zilajai šķirnei bija 4718 kg, kas ir par 3,65 % vairāk nekā melnraibajai šķirnei un par 19,87 % vairāk nekā sarkanajām šķirnēm. Zilās govīs vidējais mūža izslaukums bija 15,5 t, kas ir par 7,64 % vairāk nekā melnraibajai šķirnei un par 10,71 % vairāk nekā sarkano šķirņu mūža izslaukumiem. Tāpēc īsā laikā Latvijas zilās govīs strauji izplatījās pa visu mūsu valsti un to populācija pārsniedza vienu tūkstoši īpatņus [1, 2, 3, 4].

Ieteicamā literatūra

1. Griņevičs Ivans, Lapkovskis Maksims. Latvijas zilie lopi / Latvijas zilo lopu audzētāju asociācija. Rembate: SLU. 2003, 32 lpp., Padomi zemniekam; 6. laid. ISBN 9984-9294-6-9.
2. Griņevičs Ivans, Vilnis Madžulis. Latvijas zilie lopi / Rembate: SLU. 2003, 256 lpp..
3. Izstādē – Latvijas zilā: [par zilo govju šķirnes pārstāvi gaidāmajā 12. starptaut. lauksaimn., mežizstrādes, kokapstrādes, lauksaimn. produkcijas pārstrādes, vides veidošanas un labiekārtošanas izstādē Rānavā] / tekstā stāsta zoonženieris Ivans Griņevičs, Lauku Avīze, Nr. 196 (2003, 8.okt.), 14. lpp. ISSN 1407-3331. (Iel. "Ziņnesis" ; Nr. 330).
4. Голубая Вента: [о голубых коровах расск. один из авт. кн. "Латвийский голубой скот" И. И. Гриневич] / записала Надежда Котикова. Балтийский пульс, 2004. Nr.2, с. 34-35.